

การบริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหารของผู้บริหารโรงเรียน EDUCATIONAL ADMINISTRATION ACCORDING TO BRAHMA VIHARN PRINCIPLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS.

พระมหากฤติพิสิฐ กิตติธมโม (จำพันธ์)

PHRAMAHAKITPHISIT KITTIDHAMMO (JARPHAN)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

e-mail: 6301102008@mcu.ac.th

(Received : 9 January 2023 ; Edit : 24 March 2023 ; accepted : April 4, 2023)

บทคัดย่อ

การบริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหารของผู้บริหารโรงเรียน เป็นการบริหารที่ทำให้เกิดความสุขในหน่วยงาน และทำให้ผู้บริหาร ครูนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน จึงถือได้ว่าหลักพรหมวิหาร เป็นแนวคิดที่สามารถผลักดันให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ทั้งในระดับโรงเรียน และระดับประเทศ โดยการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพความรู้ทั้งความคิด ความสามารถและความเป็นคนดี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล หลักพรหมวิหาร ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้เรามีความสุขมีจิตอันแผ่ไพศาลที่ดีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั้งหลาย 2) กรุณา คือความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ไขใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์มากและยากเดือดร้อน 3) มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นเมื่อได้ดีอยู่ดีมีความสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ด้วยอาการแช่มชื่นและเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุขที่ดีและพลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีความสุข เจริญงอกงามมากยิ่งขึ้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางในทุกเรื่อง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยในปัญหาการอาจจะบูรณาการในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษาในการพัฒนาคนต้องพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพนั้นก็เพื่อให้เป็นคนที่มีความรู้ และมีจิตที่ดีงาม และยังทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาคนตามหลักพรหมวิหาร อันจะทำให้ประเทศชาติมีประชากรที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, หลักพรหมวิหาร, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

Educational administration according to Brahma Vihara principles of school administrators. It is an administration that causes balance in the department. And make administrators, teachers, students, parents, communities, and stakeholders confident in improving the school's educational quality. Therefore, it can be considered that the principle of Brahma Vihara is a concept that can drive schools to achieve their goals at the school level and national level by the operation of a group of persons to develop people to have the quality of knowledge and ideas. talent and goodness to strengthen the school as a legal entity. The Brahma Vihara Principle consists of 1) Mercy, love, good wishes, wishing them to be happy, having a friendly mind and thinking of doing good to all humans and animals. 3) Mudita, joy in the well-being of others. Have a bright mind. Entertaining. endowed with a feeling of joy always for all beings who live in peace Ploy was happy when he was happy. 4) equanimity, and neutral trust which will allow us to live in the Dhamma as agreed with wisdom may be integrated into academics, budgets, personnel management and general administration the goal of education in human development must be developed to their full potential in order to be knowledgeable. and have a beautiful mind and also makes the learners good, smart and happy people. which will make the country a quality population and sustainable efficiency

Keywords: Education Administration; Promvihara 4; School administrators.

บทนำ

ในช่วงเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมาและต้องปฏิบัติตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ทั้งด้าน การปฏิรูประบบบริหาร ปฏิรูปครูและปฏิรูปการเรียนการสอน ประกอบกับปัญหาวิกฤตสังคมด้านทางเศรษฐกิจของสังคมไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนต้องเปลี่ยนไปและทำให้สังคมเสื่อมศรัทธาในภาครัฐทั้งที่ในเรื่องการบริหาร และการทุจริตประพฤติมิชอบในวงการศึกษาของประเทศไทย ผู้ปกครอง นักเรียนเรียกร้องสิทธิเกิดวิกฤตศรัทธาต่อโรงเรียน มีปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนการร่ำเรียนมากขึ้น นับเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนผู้บริหารและครูที่ ต้องร่วมกันปรับปรุง พัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพที่ดีและเป็นไปตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติดังกล่าว แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 11 จึงเน้น “คน” เป็นจุดหมายหลัก ของการพัฒนา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “การพัฒนาเพื่อคนโดยอาศัยคน” หมายความว่า ในการพัฒนาคนต้องพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ให้เป็นคนที่มีความรู้มีสุขภาพอนามัย และจิตที่ดีงาม อันจะทำให้ ประเทศมีประชากรที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญ เป็นกระบวนการที่

ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตให้สามารถดำรงชีพ และประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังสำคัญอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาประเทศชาติได้และให้มีความเจริญก้าวหน้า และยั่งยืนทัดเทียมกับนานาประเทศได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า1-5) การจัดการศึกษาเพื่อให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพจำเป็นจะต้องได้ครูดีครูเก่งและขยัน มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ อุทิศตนเพื่อส่วนรวมให้กับงานพัฒนาการเรียนการสอนด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ความเป็นมนุษย์รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรม แก่ศิษย์เพื่อให้มีชีวิตอย่างสงบสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งถ้าหากครู สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ความหมายของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 5) ตามแนวคิดทฤษฎีหลักพรหมวิหาร 4 ในความหมายของธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐที่สุด, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติอันประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความประพฤติจึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างหมดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์ทั้งหลาย และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบประกอบด้วย 1) เมตตา ความรัก ปราบปราม ดียากให้เขามีสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา ความ สงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ไปและใส่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิงด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายไปเป็นผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมตามหลักจตุตรารชัง ไม่ลำเอียงด้วยรักและชัง ซึ่งจะเห็นว่า การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำที่ดีจำเป็นต้องสร้างความสมดุลในวิธีปฏิบัติต่อลูกน้องตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ต้องมีความสมดุลระหว่าง เมตตา กรุณา มุทิตาที่ให้กับลูกน้องและหัวหน้างานด้านหนึ่ง กับ อุเบกขา คือ ความเป็นกลางไม่ยอมให้ลูกน้องละเมิดกฎเกณฑ์กติกาในงาน อีกด้านหนึ่ง การเมตตากรุณาลูกน้องมากเกินไปจนทำให้เสียหลักกติกางานหรือการยึดแต่หลักกติกาทั่วไปเป็นการทำงานโดยเคร่งครัดอย่างเดียวชนิดปราศจากความเมตตากรุณาต่อลูกน้องแล้วแต่ทำให้เสียเกิดสมดุลที่ส่งผลให้งานเสียหายทั้งนั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่หัวหน้าที่ดีต้องไม่ทำ

บริบทของการบริหารการศึกษา

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

โดยการแยกจากคำว่า “การบริหารการศึกษา” ซึ่งประกอบด้วยคำ 2 คำนี้ คือ “การบริหาร (ADMINISTRATION)” และ “การศึกษา (EDUCATION)” ดังนั้น จึงขอแยกความหมายของคำทั้งสองนี้ ความหมายของคำว่า “การบริหาร” มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ทั้งคล้าย ๆ กันและแตกต่างกัน ยกตัวอย่าง เช่น การบริหาร คือ ศิลปะของการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่น การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงาน เพื่อจุดประสงค์เดียวกัน การบริหาร คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการให้บรรลุ จุดประสงค์ร่วมกัน การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำทรัพยากรการบริหาร (ADMINISTRATIVE RESOURCE) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (PROCESS OF

ADMINISTRATION) ให้บรรลุวัตถุประสงค์กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหาร คือ ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์การ หรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว จากความหมายของ “การบริหาร” ทั้ง 6 ความหมายนี้ พอสรุปได้ว่า การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

2. ความหมายของ “การศึกษา”

มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างคล้ายๆ กัน ดังนี้ การศึกษา คือ การรಂಗงาม หรือ การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน เพื่อผู้เรียนจะได้รಂಗงามขึ้นตามจุดประสงค์ การศึกษา คือ ความเจริญรಂಗงาม ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการ ควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนอยู่

สรุปได้ว่า ความหมายของ “การบริหารการศึกษา” คือ “การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพความรู้ทั้งความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี” อธิบายขยายความได้ว่าหมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของครูใหญ่ร่วมกับครู โรงเรียน อธิการบดีร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัยรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ และครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกันพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้นการจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่ และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอนในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีวินัยและอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้รวมเรียกว่า “ภารกิจทางการบริหารการศึกษา” หรือ “งานบริหารการศึกษา” นั่นเอง

แนวคิดทฤษฎีหลักพรหมวิหาร

1. ความหมายของพรหมวิหาร 4

มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายผู้วิจัยขอนำเสนอต่อไปนี้

พรหมวิหาร แปลตามศัพท์ว่า ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ (พระคันธसारากิจ, 2544 : 18-37) พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติอันประเสริฐ บริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความประพฤติจึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ (พระราชาวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528 : 148-149)

พรหมวิหาร วิหาร แปลว่า ที่อยู่ พรหม แปลว่า ประเสริฐ คำว่า คำว่า พรหมวิหารหมายความว่า เอาใจจับอยู่ในอารมณ์แห่งความประเสริฐหรือเอาใจไปขังไว้ในความดีที่สุดซึ่งมีคุณธรรม 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ (กิตติ นิรันดร์พานิช (2525 : 60-61)

พรหมวิหาร คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่าง (บุรุษชัย จงกลณี (2528 : 38)

พรหมวิหาร ความหมาย คุณสมบัติประจำใจสำหรับผู้ใหญ่โดยมุ่งธรรมสูงส่งดุจพรหม (กรมการศาสนา (2538 : 21)

พรหมวิหาร หมายถึง ธรรมเครื่องเป็นอยู่ของผู้เป็นใหญ่ ผู้ประเสริฐ ผู้เป็นครู (กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 32)

2. องค์ประกอบของพรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร ธรรมข้อนี้มีตรัสไว้ในพระสูตรจำนวนมาก คำว่า พรหมวิหาร แปลตามศัพท์ว่า ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ คำว่า ผู้ประเสริฐในที่นี้คือผู้ยอมเสียสละเพื่อบุคคลอื่นเราทุกคนนั้นมีความอ่อนแออยู่อย่างหนึ่งนั่นคือความเห็นแก่ตัวนี้ เป็นความอ่อนแอของคนธรรมดาของทุกคน ดังนั้น คนส่วนใหญ่จึงแสวงหาและทำเพื่อตัวเองคนที่ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อตัวเองนั้นจัดว่าเป็นคนธรรมดาสามัญไม่ใช่ผู้ประเสริฐ ผู้ประเสริฐนั้นเป็นคนมุ่งประโยชน์ผู้อื่นเป็นสำคัญไม่เห็นแก่ตัวแต่อย่างใด 1) เมตตา ความปรารถนาดีไม่มีไตรจิตโดยไม่หวังผลตอบแทน 2) กรุณา ความสงสารเมื่อเห็นผู้อื่นประสบทุกข์ และตั้งใจอนุเคราะห์ให้พ้นจากทุกข์ที่ได้รับอยู่ 3) มุทิตา ความพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นดีกว่าตน 4) อุเบกขา ความวางเฉยในเมื่อตนไม่อาจช่วยเหลือบุคคลอื่นด้วยความเมตตาหรือกรุณาก็ไม่กระวนกระวายเร่าร้อนใจ คำนึงถึงผลกรรมว่าเหล่าสัตว์มีกรรมเป็นสมบัติของตน (พระคันธสาราภิงค์, 2544 :18-37)

พรหมวิหาร แปลตามศัพท์ว่า ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ มี 4 ประการ 1) เมตตา หมายความว่า เมตตา มีสภาพต้องการที่จะบำเพ็ญประโยชน์แก่บุคคลอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ 2) กรุณา หมายความว่า กรุณาเป็นสภาวะที่ทำให้สัตว์บุรุษที่เกิดใจหวั่นไหวคือ เกิดความสงสารไม่อาจจะนิ่งนอนใจจะอนุเคราะห์ผู้อื่นให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา หมายความว่า พลอยยินดีในความสุหรือความสำเร็จที่ของผู้อื่น 4) อุเบกขา หมายความว่า เราไม่อาจช่วยเหลือผู้อื่นได้ก็พึงวางใจเป็นกลางยอมรับความจริงเป็นว่าเป็นกรรมเก่าของเขา (พระคันธสาราภิงค์ (2544 : 18-37)

พรหมวิหาร คือธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นธรรมประจำใจและปฏิบัติตนเองและต่อเพื่อนมนุษย์โดยชอบ 1) เมตตา ความรัก ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าทุกด้าน 2) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบการด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยความดีเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้น 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมที่ดีตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึงและธรรมมะ ไม่ลำเอียงด้วยรักและชังต้องพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบทั้งหมด พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยในทุกด้านจิตสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเองและหน้าที่ของตน หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่ความรับผิดชอบของตน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545 : 124)

พรหมวิหาร หมายถึงคุณสมบัติประจำใจสำหรับผู้ใหญ่ โดยมีธรรมสูงส่งดุจพรหม
1) เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาดีแก่ทุกชีวิต ประสานโลกให้อบอุ่นร่มเย็น 2) กรุณา ความสงสารโอบอุ้ม
ในอันจะรับรู้ความเดือดร้อนแทนคนอื่นเหมือนทุกข์ของตน 3) มุทิตา ความยินดี พลอยชื่นชมยินดีต่อ
ความสำเร็จของผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ 4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง ปลงใจวางเฉย เห็นเป็นธรรมดาของโลก
(กรมการศาสนา (2538 : 21-22))

ประโยชน์ของการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้บริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนหรือองค์กรสำคัญมากที่สุดอยู่ที่คนเราต้องการให้คนที่เราฝึกฝนจนมีความรู้
ความสามารถมีประสบการณ์และชำนาญงานอยู่กับเรานานๆ นั้นจะทำองค์กรของเรานั้นคงก้าวหน้ามีหลักการ
บริหารมีหัวหน้าที่มีคุณธรรมผู้นำที่ดีจึงต้องมีภาวะผู้นำ คือ มีความสามารถในการชักจูงผู้อื่นให้ความร่วมมือ
ร่วมใจและสามารถดำเนินการต่างๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ผู้นำจึงต้องมีความรอบรู้เก่งทั้งเรื่องคนทั้งเรื่อง
งานที่เรียกว่า “ต้องเก่งคิด เก่งคน เก่งงาน” นอกจากนั้นผู้นำต้องมีคุณธรรมเป็นแนวปฏิบัติหน้าที่ของตนเป็น
ตัวอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชาสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานผู้นำที่มีอำนาจมากมายในการให้คุณให้โทษ
แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมแล้วย่อมจะสั่งการลงโทษหรือให้คุณประโยชน์ต่อบุคคลหนึ่งบุคคล
ใดเป็นพิเศษไม่ควรทำเพราะเป็นสิ่งที่ทำลายขวัญและกำลังใจลูกน้องที่ทุ่มเททำงาน คุณธรรมในการเป็นภาวะ
ผู้นำประกอบด้วย พรหมวิหาร 4 มีความยุติธรรมต้องไม่ลำเอียงมีความเที่ยงตรงต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน
อย่างเท่าเทียมกันเช่น แบ่งงาน มอบหมายให้เหมาะสมมิใช่ให้งานเฉพาะคนที่ประจบสอพลอ หรือเอาอก
เอาใจ ปราศจาก อคติ หรือความลำเอียง เช่น ลำเอียงเพราะความรัก ความกลัว หรือ ความไม่รู้ มีปมวาจา
สร้างความรู้สึกดีๆ แก่ลูกน้องรู้จักสร้างพระเดชและพระคุณอันจะเป็นสิ่งที่สร้างความรักและสร้างความศรัทธา
แก่ลูกน้อง บุคคลที่เป็นหัวหน้างานสิ่งที่ไม่ได้เสียคือ ต้องทำงานร่วมกับลูกน้องไม่ใช่แค่เพียงวางแผนและ
เข้ามาควบคุมดูแลงานให้สำเร็จตาม เป้าหมายเท่านั้นหัวหน้างานต้องทำหน้าที่บริหารคน เงิน และงานให้เป็น
การบริหารคนในองค์กรให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการทำงานและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันรวมทั้งมี
แรงจูงใจในการทำงานโดยมีเคล็ดลับดังนี้เอาใจเขามาใส่ใจเราสิ่งที่บอกเป็นเสียงเดียวกันคือที่สุด (กิตต์นิรันดร์
พานิช 2525 : 96) ถ้าหัวหน้างานอยากจะบริหารลูกน้องได้ดีต้อง “ต้องเอาใจลูกน้องมาใส่ใจเรา” เราต้อง
เข้าใจเขากำลังคิดอะไรรู้สึกอย่างไร ให้เกียรติและให้การยอมรับ ให้ความเป็นธรรมรับฟังอย่างเข้าใจให้ความ
จริงใจ หลักธรรม หรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้นถึงแม้ว่าจะมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลนับถึงปัจจุบันเป็นเวลา
2540 กว่าปีแล้ว แต่ทุกหลักธรรมยังคงทันสมัยอยู่เสมอ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องดำเนินชีวิตและ
แนวทางในการบริหารงานได้เป็นอย่างดีที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะหลักธรรมดังกล่าวเป็นความจริงที่สามารถพิสูจน์ได้
ที่เรียกว่า “สัจธรรม” ปฏิบัติได้เห็นผลได้อย่างแท้จริงอยู่ที่เรานำหลักธรรมข้อใดมาใช้ให้เหมาะสมกับตัวเรา
มาก

บทสรุป

การบริหารการศึกษาตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นการบริหารที่ทำให้เกิด
ความสมดุลในหน่วยงาน และทำให้ผู้บริหาร ครูนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดความ
มั่นใจในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน จึงถือได้ว่าหลักพรหมวิหาร เป็นแนวคิดที่สามารถ

ผลักดันให้โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ทั้งในระดับโรงเรียน และระดับประเทศ โดยการดำเนินงานของกลุ่ม บุคคลเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพความรู้ทั้งความคิด ความสามารถ โดยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ประการ คือ 1. จัดรูปงานถ้าเป็นสถานศึกษา 2. สื่อความหมายกับผู้ร่วมงานเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุตามเป้าประสงค์ 3. แสดงบทบาทของผู้นำทางการศึกษา 4. หัวหน้าสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้บังคับบัญชาเพื่อให้งานทั้งหลายที่ทำอยู่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยรู้จักใช้อำนาจหน้าที่ด้วยความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2543). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา,บัณฑิตมหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักนายกรัฐมนตรี (2542).ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.